

publikációvá válnak, nemzetközi kapcsolataink — személyesek és intézményesek egyaránt — mindenképp nyertek volna egy még nagyobb számú magyar küldöttség amszterdami szereplésével! De a fentebb közölt felsorolást átfutva még így is megállapíthatjuk: nem kell szégyenkezünk, hogy kevesen voltunk. Magyar részről öt előadás hangzott el, egy a 2. szekcióban (*Szörényi László*: De carminibus heroicis Vergilium Ovidiumque imitantibus, a patribus S. J. Provinciae Austriae saeculis XVII—XVIII compositis), három a 3.-ban (*Boronkai Iván*: Die literarische Tätigkeit von Johannes Vitéz; *Pirnát Antal*: Ein Humanistenkreis in Alba Julia am Ende des 16. Jahrhunderts; *Tarnai Andor*: Französische Literatur in lateinischer Sprache in Ungarn im 18. Jahrhundert) és ismét egy a 6.-ban (*B. Révész Mária*: Un cercle littéraire latiniste fondé en 1808 en Hongrie du Nord). Újabbkori latin nyelvű irodalmunk tehát sokoldalúan és minden korszakában bemutatásra került a kongresszuson.

Várakozással tekintünk ezután arra a gyűjteményes kötetre, amely az elhangzott vagy beküldött előadások szövegét fogja tartalmazni; reméljük az is olyan szép lesz, mint az ezúttal bemutatott első kötet, az *Acta Conventus Neo-Latini Lovaniensis*, a müncheni W. Fink Verlag remek kiállítású munkája.

BORONKAI IVÁN

BESZÁMOLÓ A PÁRIZSI ORIENTALISTA KONGRESSZUS EGYPTOLÓGIAI SZEKCIÓJÁNAK MUNKÁJÁRÓL

A XXIX. Nemzetközi Orientalista Kongresszus (1973. július 16—21.) a legnagyobb szabású volt az eddigi ilyen rendezvények között. Óriási méretei lehetetlenné tették munkája egészének áttekintését, magunk részéről a közös megnyitó és záróüléstől eltekintve az egyptológiai szekció munkáját kísértük figyelemmel, s a továbbiakban erről kívánunk számot adni. A nemzetközi egyptológia legkiválóbb képviselői közül legtöbben részt vettek a szekció munkájában. A rendkívül fárasztó, zsúfolt program ellenére — majdnem minden nap délelőtt és délután is voltak ülések, — átlagban 60—70 hallgatója volt az előadásoknak.

Az elhangzott beszámolók közül elsősorban a következőket tartom különösen érdekesnek:

E. Baumgartel, az egyptomi prehisztória ismert szakértője — más kutatók által eddig el nem fogadott — elméletét fejtette ki újra (Remarks on the Titles and Insignia of the Egyptian Kings in Early Dynastic Times), mely szerint a Nagada II kultúra koráig Alsó-Egyptom lakatlan volt. Ebben az időben szorították a népesség egy részét erre a területre. Az alsó-egyiptomi korona rajza is először egy Felső-Egyptomból származó cserépdarabon fordul elő.

F. Junge (Zur Fehldatierung des «Denkmals memphitischer Theologie») határozottan állást foglalt a Šabaka-kő őbirodalmi datálásával szemben. Részben paleográfiai érvekre támaszkodott: téves archaizálásokra, az újbirodalmi és korábbi orthográfia összekeverésére, de kihangsúlyozta azt is, hogy Ptah az Őbirodalom vallásában nem játszott jelentősebb szerepet. A kérdés azonban ezzel nem tekinthető lezártnak, okfejtése nem mindenben hatott meggyőzően. Ennek ellenére hasznosnak tekinthető, hogy a kérdés az utóbbi évek homályos célozgatásai, újabb részetkutatások nem támaszkodó szkeptikus megnyilatkozásai után ilyen éles formában vetődött fel. Amennyiben az előadás nyomtatásban is megjelenik, bizonyára éles vita kiindulópontja lesz.

Feltűnést keltett *K. Mendelssohn* (A Building Disaster at Meidum and its Analysis) elmélete, mely szerint a meidumi piramis részben összeomlott építkezés közben, amikor az eredetileg tervezett lépcsős építményt gúla alakúvá akarták változtatni. Ennek a katasztrófának hatására módosították a Dahsur-déli piramis hajlásszögét. Lauer előadásnak is beillő hozzászólásban fejtette ki, miért nem ért egyet az előadóval.

T. Saveljeva egy, a Szovjetunióban talált fontos új leletet ismertetett. Orszk közelében 1971-ben került elő egy négy nyelvű felirattal ellátott alabástrom váza, melyre a babiloni, óperzsa és elámi szöveg mellé egyptomi hieroglifákkal is felírták I. Artaxerxés nevét.

W. Schenkel igen sommásan, részletes bizonyítás nélkül négy valóban meghökkenetően újszerű tézist fejtett ki a koporsószövegekről: 1. Az ún. hérakleuszpolisi korszak csak az egyptológia fikciója. A koporsószövegeknél sem beszélhetünk hérakleuszpolisi tradícióról. 2. Koporsószövegek létrejöttében döntő szerepe a memphisi hagyományoknak van. 3. Az első koporsószöveg gyűjtemények összeszerkesztése Neb-hepet-Ré Men-uhotep

alatt történt meg, tehát thébai elemek is kerültek beléjük. 4. Az egyes szövegekben található glosszák a korai XII. dinasztia rendszerező szellemének születtei.

D. Wildung (Un aspect amonien du roi d'Égypte) az Amon-szarvak időnkénti alkalmazásában a királyi ornátusban a núbiai kos-kultusz hatását vélte felfedezni, s Amon kos alakú ábrázolásait is núbiai elemnek tekinti.

A fentiekén kívül még a következő előadások hangzottak el:

- H. Altenmüller*: Zur Datierung des Grabes Iru-ka-Ptah in Saqqara
J. Bergman: Quelques réflexions sur *nfr-nfrt-nfrw*
M. Bietak: Tell ed Dabca-Qantir und seine topographische Stellung im Osdelta
K. Bosse-Griffiths: Bead Collars with Amarna Amulets in the Wellcome Collection of University College Swansea
P. du Bourguet: Les quatre formes de la phrase égyptienne et leur rôle dans l'organisation de la grammaire
M. H. Chevrier: Des déplacements et transporte fluviaux des lourdes charges dans l'Égypte antique (felolvasta: Lauer)
I. Danneskiold-Samsøe: A propos du calendrier d'Égypte. Un sujet concernant Champollion et les éditions de Biot
M. F. Debono: Thèbes préhistorique, ses survivances à l'époque pharaonique d'après les découvertes récentes
G. Fecht: Zur zweiten Klage des «Bauern»
R. Giveon: Hyksos Scarabs with Names of Kings and Officials from Palestine
J. Gwyn Griffiths: The Egyptian Antecedents of the *Isidis Navigium*
R. Gundlach: Bemerkungen zur Analyse und Auswertung ägyptischer Texte mit Hilfe der elektronischen Datenverarbeitung
Labib Habachi: The Four Hundred Year Stela, à propos of the Discovery of a Statue of the Vizier Sety
M. A. Hesse: Méthodes de prospection applicables aux sites archéologiques sudanais (Techniques géophysiques et distributions superficielles)
S. Hodjasch: Les scarabées comme oeuvres d'art
N. Kanawati: The Financial Resources of the Viziers and its Historical Implications during the Old Kingdom
K. A. Kitchen: The Festival-Calendar of Ramesses II at Abydos
M. Malaise: Les scarabées de coeur et leur emploi
Mounir Megally: A propos de la dualité dans l'administration au Nouvel Empire
J. Parlebas: Une tentative d'appréhension «scientifique» du monde sous l'Ancien Empire égyptien
E. Reiser: Die Ausgrabungen der Universität Wien in Luqsor-West (1969—1973)
W. K. Simpson: The Terrace of the Great God at Abydos: The Offering Chapels of Dynasties 12 and 13
Spalinger: Nsw mnh and the Beginning of the Kamose Stele
O. Tufnell: Scarab-seals in Egypt and Palestine during the Second Intermediate Period
C. Vandersleyen: Sculpture et anthropométrie
L. V. Žabkar: Two Observations on the Seal Impressions from Semna South

A magyar egyiptológia részéről *Kákosy L.* a Szépművészeti Múzeum kiadatlan varázspapiruszával foglalkozott (Fragmente eines unpublizierten magischen Textes). A szöveg egyes részei közeli rokonságban vannak a British Museum mágikus Harris papiruszával. A varázsigék a szíriai-palesztinai vallás hatását mutatják, Ktr ugariti isten és valószínűleg El is szerepel bennük.

Bár a kongresszus előtt néhány napig külön konferencia ülésezett Párizsban, melynek tárgyát a Meroéra vonatkozó stúdiumok alkották, a nagy kongresszuson belül is volt egy Meroéval foglalkozó ülés a következő programmal:

- W. Y. Adams*: Ecologie et économie
N. B. Millet: Organisation politique et sociale
J. Leclant: Religion et coutumes funéraires
S. Wenig—Ali Hakim: Art and Architecture

A kongresszuson — mint látható — elsősorban a vallástörténeti, régészeti vonatkozású témák álltak előtérben. A szorosabb értelemben vett tudományos előadások mellett a nemzetközi egyiptológiát általában érdeklő problémák és tervek is megvitatásra kerültek.

J. J. Janssen és *R. A. Parker* a *Bibliographie Égyptologique Annuelle* súlyos nehézségeiről beszélt. A folyóirat pénzügyi válságba került, melyben nem kis része van annak, hogy a dollár esése következtében az amerikai szubvenció értéke erősen csökkent. A szerkesztési költségekre a továbbiakban nincs elegendő fedezet, a Brill Kiadó csak a ki nyomtatásról és a terjesztésről gondoskodik.

E. Hornung egy új, az eddig ismert adatokat lehetőleg minél teljesebb számban magába foglaló egyiptomi történelmi munka elkészítésének szükségességéről beszélt. Baseli intézete évek óta gyűjti és a sokszorosított Realkatalog der Ägyptologie formájában terjeszti az erre vonatkozó anyagot.

C. F. Nims egy új démotikus szótár tervét ismertette, melyet ő és *Hughes* készít elő.

Az Ókori Keleti Történelmi Tanszékről a kongresszuson még két előadás hangzott el: *Scher T.*: Les manuscrits de la région de la mer Morte et l'histoire de la civilisation antique

Gaál E.: Prohibitions or Regulations

Mivel világossá vált, hogy az ókori Kelet számára nem gyümölcsöző a távolkeleti szakok képviselőivel való ilyen formájú kongresszusi együttműködés, határozat született arról, hogy az egyiptológia, assziriológia, hettitológia, az ókori Szíria – Palesztina és Irán szakemberei a jövőben három évenként külön kongresszusokat fognak tartani. Ennek előkészítésére megtörtént a bizottság kijelölése is. Nem tisztázódott viszont, hogy az ókori Kelet emellett fogja-e valamilyen formában képviseltetni magát az öt évenként tartandó nagy kongresszusokon. Ezek a jövőben nem az orientalista kongresszus elnevezést fogják viselni. Az európai tudománynak ez a terminusa ma már elavult s a keleti országok tudósai számára földrajzilag is értelmetlen. Az ázsiai és észak-afrikai népekkel foglalkozó human tudományok kongresszusa vagy ehhez hasonló elnevezést fog nyerni. A következő nagy összejövetel vendéglátójául két ország jelentkezett: a Szovjetunió és Mexikó. Az elnökség érthetetlen módon a keletkutatásban hagyományokkal egyáltalán nem rendelkező Mexikó meghívását fogadta el.

KÁKOSY LÁSZLÓ

RÉVAY-DÍJ

Az Ókortudományi Társaság 1973. május 18-án tartott ülésén másodszer írta ki az alapítójáról elnevezett Révay-díjat.

A kitűzött pályatétel a következő:

Az Augustus utáni latin irodalomról szóló, egy szerzőre vonatkozó vagy összefoglaló tárgyú, önálló kutatáson alapuló és új eredményeket tartalmazó tanulmány.

A pályázat a kihirdetés után készült munkával lehet részt venni; az esetleges publikáció nem akadályozza a részvételt. A pályamunkák terjedelme kötetlen. A pályázaton 40 éven aluli kutatók vehetnek részt.

A pályamunkákat egy példányban kell az Ókortudományi Társaság főtítkárának vagy valamelyik titkárának benyújtani. A benyújtás határideje 1975. december 31. A pályázat eredményét a Társaság 1976. évi közgyűlésén hirdetik ki, s ugyanakkor kerül sor a díj átadására is. A pályadíj háromezer forint.

A pályatétel kiválasztásában az Ókortudományi Társaság vezetőségét az vezette, hogy a római és különösképpen az ezüstkori latin irodalom az utóbbi évtizedben egyre jobban elhanyagolt területe a magyar ókortudományi kutatásnak, jóllehet irodalomtörténeti és történelmi jelentőségén kívül hazai hagyományokra is támaszkodhat, első-sorban a díj alapítójának munkásságára.

SZILÁGYI JÁNOS GYÖRGY s. k.,
az Ókortudományi Társaság
főtítkára

HARMATTA JÁNOS s. k.,
az Ókortudományi Társaság
elnöke